

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ІНСТРУМЕНТИ В ПІДГОТОВЦІ КЛІНЦИСТА

25 квітня 2024 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2024

МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННИХ ІНСТРУМЕНТІВ НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ – СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ.....	60
Кульбачук О.С., Сідь Є.В., Соловйов О.В., Піскун А.В.	
ЩОДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БІООРГАНІЧНА ХІМІЯ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	61
Кучеренко Л.І., Кандибей К.І.	
КОМУНІКАЦІЯ ТА СПІЛКУВАННЯ У СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ	62
Лашкул Д.А., Назаренко О.В.	
СИМУЛЯЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ.....	63
Лукашенко Л. В., Лихасенко І. В.	
СУЧАСНІ ІНТЕРАКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ.....	64
Луценко Н.С., Рудичева О.А., Ісакова О. А., Кирилова Т.С., Михальчик Т. С.	
СИМУЛЯЦІЙНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД В ПІДГОТОВЦІ ОТРИМУВАЧІВ ОСВІТИ З МЕДИЦИНИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ	66
Льовкін О.А.	
ВІЗУАЛЬНА ГРАМОТНІСТЬ В ОПАНУВАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЯ».....	67
Макуріна Г.І., Чернеда Л.О.	
ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ СТОМАТОЛОГІВ.....	69
Манухіна О.М., Варакута О.А., Сидоряко А.В.	
ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ І КЛІНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	70
Мельнікова О.З., Іванченко О.З., Мікасян Г.Р.	
ІННОВАЦІЙНІ ТА ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ КЛІНІЦИСТІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	73
Михайловська Н.С., Стецюк І.О., Коновалова М.О., Мануйлов С.М.	
ПІДГОТОВКА СТОМАТОЛОГІВ В ІНТЕРНАТУРІ – ВИКЛИКИ ЧАСУ	75
Міщенко О.М., Манухіна О.М., Варакута О.А., Сидоряко А.В.	
РОЛЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КЛІНІЦИСТА.....	77
Москвітін Д.А.	
ОЧНА ТА ДИСТАНЦІЙНА ФОРМИ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЛІКАРЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	78
Недельська С.М., Ярцева Д.О., Мазур В.І., Самохін І.В., Кряжев О.В., Бессікало Т.Г., к.мед.н., Кляцька Л.І., Федосєєва О.С., Лямцева О.В.	
ВИКОРИСТАННЯ ІНОВАЦІЙНИХ ПРОГРАМ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В НАВЧАНІ ЛІКАРЯ-ЛАБОРАНТА	79
Павлов С.В., Баранова Л.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КЛІНІЦИСТА-ФАРМАЦЕВТА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	81
Панасенко О.І., Карпенко Ю.В., Куліш С.М., Аль Халаф Н.А.	
ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ У ЗМІШАНОМУ ФОРМАТІ.....	83
Пацера М.В.	
ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ З ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	84
Пащенко І.В., Соляник О.В.	
ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ САЙТУ НАВЧАЛЬНОЇ АПТЕКИ.....	87
Пишнограєв Ю.М.	

Висновки:

1. Провідна роль науково-технічного прогресу в медицині і високі вимоги до професіоналізму сучасних лікарів потребують інтеграції фундаментальних і клінічних дисциплін медичної освіти.
2. При навчанні фундаментальним дисциплінам одним з факторів успішної інтеграції наукових досягнень у медичну освіту служить професійна мотивація студентів, яка створюється шляхом вирішення на заняттях завдань, які є базовими для подальшого клінічного використання.
3. Успішними заходами професійної мотивації студентів при вивченні фундаментальних дисциплін служать організація роботи наукового гуртка та екскурсії в університетську клініку і тренінговий центр університету.

Література:

1. Наказ МОН України від 08.11.2021 р. № 1197 «Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 222 Медицина для другого (магістерського) рівня вищої освіти». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/>
2. Ausoni S. Turning science into teaching: a challenge for scientists. *MedEdPublish*. 2019. Vol. 8, no. 1. URL: <https://doi.org/10.15694/mep.2019.000007.1> (date of access: 27.04.2024).
3. Гуцул О., Бірюкова Т. Особливості викладання дисципліни «Медична та біологічна фізика» іноземним студентам англійською мовою у вищому медичному навчальному закладі. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 3-4 (26-27). С. 197–205.
4. Чалий О., Любчик О., Чалий К., Чайка О., Кривенко І., Гриценко Н., Сисоєв О. Викладання медичної і біологічної фізики та медичної інформатики в європейських університетах. *Continuing Professional Education: Theory & Practice*. 2021. Vol. 68, Iss. 3. P. 71-88. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=eeeZkbsAAAAJ&sortby=pubdate&citation_for_view=eeeZkbsAAAAJ:k_IJM867U9cC.
5. Міхіна І. І., Мельнікова О. З., Іванченко О. З. Медична і біологічна фізика. Основні напрямки застосування рентгенівського випромінювання в медицині: навч. посіб. для самостійної роботи студентів I курсу медичних факультетів спеціальностей 222 «Медицина» і 228 «Педіатрія». Запоріжжя : [ЗДМУ], 2022. 77 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТА ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ КЛІНІЦИСТІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Михайловська Н.С., проф., д. мед. н., завідувачка каф.

Стецюк І.О., д-р філософії, асистентка

Коновалова М.О., асистентка

Мануйлов С.М., асистент

Кафедра загальної практики – сімейної медицини та внутрішніх хвороб

Ключові слова: змішана форма навчання, інноваційні педагогічні технології, мислення, кейс-метод, портфоліо, медична освіта.

Вступ. Сьогодні перед нами постає безліч викликів, які необхідно подолати: потрібно надати можливість усім бажаючим студентам вийти із «онлайн-навчання» в аудиторний формат, але в той же час в умовах війни ми повинні організувати освітній процес із дотриманням безпекових норм для усіх учасників освітнього процесу [1 - 5]. Саме тому, з метою створення найсприятливіших умов для здобувачів освіти, Запорізький державний медико-фармацевтичний університет використовує змішаний формат навчання з повною візуалізацією у синхронному онлайн режимі на основі MS Teams з урахуванням нормативно-правової бази ЗДМФУ.

Основна частина. Найголовнішою вимогою до випускника медичного вузу є оволодіння професійними компетенціями, тобто накопичення не тільки теоретичних знань, а й практичних навичок і умінь. Проте досягти високого рівня оволодіння практичними навичками в умовах онлайн навчання дуже важко, що веде до певних змін у підходах до реалізації сучасного освітнього процесу [2, 4]. На противагу онлайн-формату, підготовка майбутніх фахівців медичної галузі в умовах змішаного навчання являє собою узгоджену комбінацію, гармонійне поєднання дистанційного й

очного формату, що використовує переваги обох підходів із метою підвищення якості вищої освіти та досягнення програмних результатів навчання [4, 5].

На сьогодні надзвичайно актуальним є використання інноваційних педагогічних технологій як інструменту активізації мислення здобувачів освіти, наприклад: case-study, тренінгові технології, квест-завдання, методику «одного дня», рольові ігри. На клінічних кафедрах також можна впроваджувати онлайн майстер-класи для студентів, онлайн батли, брейн-ринги, вікторини (kahoot-сервіс) з клінічними випадками, а також технологію віртуального пацієнта з різними клінічними ситуаціями [3, 5]. Однією з найперспективніших сучасних педагогічних технологій слід виокремити кейс-метод, який ефективно допомагає здобувачам освіти усвідомити реальну професійну ситуацію, що сприяє актуалізації певного комплексу знань у її вирішенні [4]. Дієвим інструментом є використання методу мозкового штурму, який сприяє формуванню швидкого реагування на вирішення заданих медичних ситуацій. Популярною також є методика «одного дня», яка передбачає проведення практичних занять в очному режимі в один єдиний певний день тижня. Це мобілізує студентів-медиків до практичної роботи, тоді як лекції відбуваються з використанням цифрових технологій у дистанційному форматі [4, 5]. Одним з прийомів активізації мислення є рольові ігри - розподіл ролей між студентами, що забезпечує винахідливість і жвавість, і водночас розвиває здатність взаємодіяти студентам між собою [4, 5].

Для проведення практичних занять в офлайн режимі в нашому університеті використовуються як потужні бази клінічні кафедр, так і сучасні можливості Міжкафедрального тренінгового центру ЗДМФУ, який регулярно розширює спектр симуляційних технологій та підрозділів [3].

На кафедрі загальної практики-сімейної медицини та внутрішніх хвороб за бажанням студентів відбуваються аудиторні заняття. Особливо це стосується студентів-шестикурсників, адже для випускників проблема практичної підготовки є найгострішою. Під час практичних занять з дисципліни «Загальна практика - сімейна медицина» студенти мають можливість ознайомитися із структурою лікувальних закладів різного рівня надання медичної допомоги та їх лікувально-діагностичним устаткуванням, що використовується для лікування та реабілітації пацієнтів. Задля підвищення мотивації студентів до аудиторних занять співробітники кафедри намагаються проводити якомога творчо та насичено.

В кабінеті функціональної діагностики продовжується набуття необхідних для клініциста практичних навичок. Під керівництвом викладача студенти самостійно виконують спірографію, пікфлоуметрію, реєстрацію ЕКГ, знайомляться із технікою ультразвукового дослідження, добового моніторингу ЕКГ та АТ. У стаціонарному відділенні біля ліжка хворого студенти спостерігають за роботою лікарів, виконанням медичних маніпуляцій. Разом зі викладачами проводять фізикальне обстеження пацієнта, оцінюють результати лабораторних та інструментальних методів дослідження. По завершенню проводиться групова дискусія щодо постановки попереднього діагнозу і призначення плану лікування, формується консультативний висновок. Окрема частина практичного заняття присвячена основам ЕКГ, під час якого проводиться детальний аналіз графіків ЕКГ пацієнтів із різноманітним спектром кардіоваскулярної патології. Також для студентів 6 курсу, які обрали для себе офлайн формат навчання, є можливість застосування технології віртуального пацієнта у режимі віддаленого доступу для розширення спектру нозологій за тематикою заняття.

Раніше згадані методики та практичні кейси успішно реалізуються і при дистанційному навчанні на кафедрі для студентів, які не мають можливості займатися аудиторно. Викладачі використовують клінічні випадки із власного лікарського досвіду або самостійно моделюють історію хвороби залежно від теми практичного заняття. Також за допомогою відеозв'язку є можливість продемонструвати медичні маніпуляції, які в режимі реального часу відбуваються в кабінеті функціональної діагностики кафедри.

Зручним форматом оцінки рівня засвоєння знань, яке ми пропонуємо при змішаному навчанні, є формування індивідуального портфоліо, яке студенти розміщують у команді на платформі MS Teams або надсилають в індивідуальному порядку. В умовах невизначеності портфоліо має ряд переваг як для студента, так і для викладача. Здобувачі освіти самостійно контролюють власний

процес навчання, можуть виправляти помилки. В свою чергу викладач у будь-який зручний для себе час може перевірити динаміку наповнення портфоліо та оцінити навички студента.

На кафедрі успішно функціонує Школа молодого лікаря, до якої приєднуються не тільки студенти, а й лікарі-інтерни. Під час цієї школи молоді викладачі діляться власним досвідом і помилками під час перших кроків самостійної роботи і обговорюють найбільш важливі клінічні напрацювання кафедри.

Висновки: На сьогодні освітній процес має бути спрямований на отримання повноцінних теоретичних знань із формуванням клінічного мислення та тренування практичних навичок для самостійного орієнтування у майбутній професійній діяльності. Для належної організації навчального процесу необхідно застосовувати збалансовану комбінацію традиційних та інноваційних освітніх технологій, що сприятиме досягненню програмних результатів навчання як основного критерію якості вищої освіти.

Список літератури:

1. Колесник Ю. М., Авраменко М. О., Моргунцова С. А., Рижов О. А. Кроки трансформації освітнього процесу до дистанційної форми навчання у ЗДМУ. *Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2020* : матеріали Всеукр. наук.-метод. відеоконф. з міжнар. участю (м. Запоріжжя, 19-20 листопада 2020 р.) – Запоріжжя, 2020. С. 3-5. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/13522>
2. Михайловська Н. С. та співавт. Особливості симуляційного навчання студентів-медиків в умовах сьогодення. *Актуальні питання педагогіки вищої медичної освіти* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Харків, 21 березня 2023 р.). Харків : ХНМУ, 2023. С. 187-189.
3. Романова, К. Б. Досвід міжкафедрального тренінгового центру в умовах змішаного навчання у Запорізькому державному медичному університеті. *Досвід впровадження змішаної форми навчання у ЗДМУ, траєкторія розвитку та місце в системі вищої медичної освіти*: матеріали навчально-методичної відеоконференції Центральної методичної ради (26 травня 2021 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя, 2021. С. 112-113. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/14515>
4. Кравчук Л.В., Кадобний Т.Б., Бучко А.Т. Окремі аспекти підготовки майбутніх фахівців медичної галузі в умовах змішаного навчання. *Медична освіта*. 2023. №1. с. 59-64. DOI 10.11603/m.2414-5998.2023.1.13827
5. Гуревич Р.С. та ін. Змішане навчання як сучасна форма побудови навчального процесу. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2023. №69. С. 14-35. DOI: 10.31652/2412-1142-2023-69-14-35

ПІДГОТОВКА СТОМАТОЛОГІВ В ІНТЕРНАТУРІ – ВИКЛИКИ ЧАСУ

Міщенко О.М. завідувач кафедри стоматології післядипломної освіти,
Манухіна О.М. доцент кафедри стоматології післядипломної освіти,
Варакута О.А. доцент кафедри стоматології післядипломної освіти,
Сидоряко А.В. асистент кафедри стоматології післядипломної освіти

Ключові слова: інтернатура, стоматологія, інтерактивне навчання, симуляційні технології

Підготовка в інтернатурі – єдиний комплекс освітніх та практичних компонентів, спланованих й організованих закладами вищої освіти та базами стажування із метою забезпечення набуття лікарями інтернами компетентностей, необхідних для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста, і який ґрунтується на академічній доброчесності, медичній та фармацевтичній етиці й деонтології, доказовій медицині [4]. При цьому пріоритетним напрямом при підготовці є компетентнісний підхід, який забезпечує перехід від теоретичних знань до отримання практичних навичок, їх закріплення, відпрацювання в різних клінічних ситуаціях із можливістю в подальшому успішно застосовувати їх у практичній діяльності [2]. З 1 січня 2022 р. набув чинності пункт 4 наказу МОЗ України від 22.06.2021 р. N 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію». В рамках цього наказу відбулися зміни, які торкнулися тривалості підготовки лікарів-інтернів на кафедрі стоматології післядипломної освіти. Для спеціальності «Стоматологія» термін навчання був скорочений з двох до одного року, при цьому термін освітньої частини підготовки скорочено з 8 до 2,5 місяців, тобто більш, ніж втричі.